

ÎNTÂLNIREA DE DIMINEAȚĂ - MODALITATE DIDACTICĂ DE SOCIALIZARE A COPIILOR ÎN GRĂDINIȚA DE COPII

Elena Velcea - director, Grădinița OP Gulliver Constanța

Violeta Vlădăreanu, director, Grădinița OP. Lumea copiilor, Constanța

Educația preșcolară se încadrează într-o acțiune încununată de succes care se întemeiază pe o concepție coerentă și pe o strategie acțională care nu pierde din vedere mulțimea faptelor, aspectelor și interdependențelor care se cer corelate și controlate în același timp. Aceasta este posibil de realizat într-un cadru organizat, în instituții preșcolare unde se urmărește socializarea copiilor. Din punctul de vedere al condiționărilor sociale multiple și al procesului de comparare socială pe care îl provoacă, acest prim mediu organizațional cu care se confruntă copilul exercită o influență profundă, cu rol facilitator pentru experiențele sociale ulterioare.

Studiile de specialitate subliniază faptul că prin integrarea copilului într-un grup social el dobândește abilități în a se raporta la ceilalți membrii ai grupului cu care învață să stabilească relații eficiente, este ajutat să rupă relațiile de dependență față de părinți prin afirmarea capacităților de autoservire: a mânca, a se îmbrăca, a se încălța, a se pieptăna, ceea ce îi conferă o altă libertate de acțiune.

În cadrul programului instructiv educativ din grădiniță copilul este cooptat într-un proces de construire sau elaborare a unui comportament care să-i permită afirmarea eului prin descoperirea competențelor sale ori prin constatarea dificultăților pe care le are de învins.

Noua orientare a educației are ca ideal conturarea personalității omului de mâine care să fie mai responsabil, căruia să-i pese de tot ceea ce se petrece în jurul său, de aceea, educatorii trebuie să-i învețe pe copii să-și dezvolte competențe sociale, emoționale, atitudini și valori, o astfel de orientare aduce în viața școlii românești alternativa educațională Step by Step. Alternativa educațională Step by Step presupune individualizarea actului didactic, lucrul în grupuri mici de copii, încurajează copiii să facă alegeri, să-și asume responsabilitatea pentru propriile decizii, să-și exprime ideile în mod creativ, să respecte stilurile și priceperile diferite ale colegilor de clasă, să utilizeze abilități de învățare prin cooperare, să-și dezvolte gândirea critică și să exerseze gândirea independentă¹.

¹KRISTEN A.HANSEN, ROXANE K.KAUFMANN- Educația și cultivarea democrației. Metode pentru preșcolari, C.E.D.P. Step-by-step, România, 1998, p. 13- 20.

Una dintre primele metode centrate pe elev, care a fost deja implementată în clasele I-IV și care este preluată din alternativa educațională "Step-by-Step", este o practică numită *întâlnirea de dimineață*². Această întâlnire are loc la începutul zilei, când copiii se salută unul pe celălalt, ascultă cu atenție gândurile colegilor de clasă în legătură cu o problemă ridicată, comentează și pun întrebări. Apoi, copiii colaborează în desfășurarea unor activități, discută programul și noutățile din ziua respectivă.

Întâlnirea de dimineață este momentul când copiii imaginează și planifică activitatea pe care vor s-o desfășoare în ziua respectivă.

Educatoarele pun la dispoziția copiilor anumite materiale care le vor fi necesare pe parcursul zilei și-i vor anunța pe copii ce s-a planificat pentru acea zi. Acum se verifică stadiul unor proiecte de lucru aflate în desfășurare. Acest moment al zilei este înțeles, conștientizat de către copiii de grupă mare și mare-pregătitoare, pe când cei de grupă mică, de trei ani, vor începe ziua fără o astfel de "întrunire" de dimineață. La acest moment al zilei, cei mici pot spune pur și simplu unde vor să-și înceapă activitatea, evident, cu sprijinul educatoarei care le amintește copiilor ce au de făcut sau terminat și, bineînțeles, printr-o verbalizare corectă.

Copiii de 4-5 ani pot revedea împreună orarul zilei, pentru a începe să discute despre ce vor să facă în ziua respectivă. Cei de 5-6 ani sunt interesați de orarul afișat - fie că îl citesc, fie că descifrează semnificația imaginilor care îl compun. Acest moment al zilei oferă o șansă copiilor să împărtășească și celorlalți vești sau informații despre căminul și familia lor, despre experiențele lor în cadrul comunității în care trăiesc (o excursie, o vizită). Grupele de copii de 5-6 ani pot începe programul cu o problemă de matematică, o ghicitoare sau o altfel de activitate distractivă.

CONȚINUT - DESFĂȘURARE

Întâlnirea de dimineață are drept finalitate conturarea următoarelor calități ale personalității copilului: grija pentru colegii lor, disponibilitate pentru ceilalți, împărtășirea unor idei și experiențe importante, care să pornească dintr-o încredere în forțele proprii bine conturată.

Această reuniune a întregii grupe de copii cu educatoarea lor, la începutul zilei, se face în felul următor: pentru a se vedea bine unii pe ceilalți, copiii se vor așeza în formație de cerc; mai întâi își salută colegii și pe eventualii musafiri, vizitatori; în următorul moment, unul din copii prezintă colegilor lor o experiență personală, iar ceilalți copii pot participa prin diferite comentarii și întrebări; după acest "ice breaking", tot colectivul de copii ia parte la o activitate scurtă și energică, cu scopul de a imprima un sentiment de unitate și non competitivitate în interiorul grupului și de a consolida o competență intelectuală. Întâlnirea de dimineață se

încheie cu noutățile zilei, care constă , de fapt, în activitatea proiectată de către educatoare, împreună copiii, la sfârșitul săptămânii anterioare.

În programul zilnic al claselor responsabile și protectoare, întâlnirea de dimineață ocupă un loc foarte important pentru crearea unei atmosfere pozitive în clasă, pe tot parcursul zilei.

Această primă activitate din programul unei zile, care durează 20 - 25 minute, cuprinde patru momente și este structurată în felul următor:

Salutul, prima componentă a întâlnirii de dimineață, este, de fapt, întâmpinarea tuturor celor deja prezenți în clasă - astfel, copiii simt rolul important pe care-l au în cadrul grupului. Copiii se așază, împreună cu educatoarea lor, în cerc; fiecare copil se adresează colegilor folosindu-se de numele acestora, astfel creându-se în clasă o atmosferă prietenoasă; salutul pregătește următorul moment al întâlnirii de dimineață.

Împărtășirea cu ceilalți, al doilea moment al acestei activități, este prielnic pentru schimbul de idei; astfel, copiii au posibilitatea să se cunoască unii pe alții³, în acest schimb de opinii copiii având prilejul de a-și dezvolta competențe de comunicare, dar și de a deveni buni ascultători.

Activitatea de grup, cea de-a treia componentă a întâlnirii de dimineață, generează coeziunea grupului prin intermediul cântecelor, jocurilor și activităților scurte, energice și plăcute. Cele mai potrivite sunt jocurile non - competitive, realizate prin cooperare și care să respecte nivelul individual de dezvoltare a capacităților fiecărui participant. De regulă, în acest moment al întâlnirii de dimineață se pune accent pe curriculum sau pe o temă recent analizată în clasă. Câteva astfel de activități sunt: "Să așezăm jucăriile", care a avut drept scop formarea capacității de a distinge sunetele ce compun cuvinte simple și de a le pronunța corect, precum și formarea capacității de a utiliza corect prepozițiile "în" și "pe", corespunzătoare unor poziții spațiale; "A cui voce este?", în care am urmărit verificarea cunoștințelor legate de folosirea corectă a substantivelor în cazul G și D, dezvoltarea acuității auditive, verificarea cunoștințelor legate de personajele din poveștile sau basmele audiate anterior; "Ce ai scos din săculeț?", prin care am realizat fixarea cunoștințelor copiilor despre jucăriile din sala de grupă, formarea deprinderii de a acționa numai atunci când sunt solicitați și formarea deprinderii de a cânta în colectiv; "Ce crezi că face?", prin care am urmărit dezvoltarea capacității de a recunoaște semnele exterioare ale diferitelor emoții, precum și dezvoltarea creativității în vorbire; "Cum ne comportăm?", prin care am realizat dezvoltarea capacității de a aprecia situațiile concrete din punct de vedere moral și civic, exersarea limbajului prin susținerea unei vorbiri monologate sau dialogate, dezvoltarea deprinderii de a interpreta cât mai expresiv un cântec cunoscut.

Noutățile zilei constituie segmentul care încheie întâlnirea de dimineață și în care copiii sunt anunțați ce urmează să învețe / lucreze în acea zi; aceste activități îi ajută pe copii să-și exerseze competențele de studiu ce le sunt necesare pentru dezvoltarea cunoștințelor de matematică, alfabetizare, artă. Tot în cadrul acestor activități se mai pot face și următoarele lucruri: completarea mapelor individuale sau a unui calendar. De exemplu, noi am elaborat "Calendarul fructelor", în care copiii completează, zilnic, ce și câte fructe au consumat în ziua anterioară. Aceste activități fac introducerea în munca individuală sau de grup în care copiii învață și pun în practică competențe sociale, emoționale și intelectuale. De asemenea, tot în acest moment al întâlnirii de dimineață, se pot face anunțuri speciale pentru ziua respectivă, cum ar fi, de exemplu, o aniversare a unui copil, sau reactualizarea unei semnificații speciale a zilei respective - sărbătorirea anumitor evenimente.

Caracterul istoric al educației face ca grupurile, comunitățile să se redefinească mereu, iar idealul educațional ar trebui să fie foarte clar pentru fiecare dascăl, indiferent de nivelul la care predă, și să nu se uite, nici măcar o clipă, că noi educăm astăzi pentru societatea de mâine. Acest "mâine" este cu atât mai îndepărtat de prezent cu cât vârsta copiilor pe care-i educăm astăzi este mai mică: astfel, un copil care are astăzi 5 ani va avea 20 de ani în anul 2020, când, firească, lumea, viața vor fi total diferite de ceea ce trăim noi acum. De aceea consider că cea mai mare responsabilitate, privind acest aspect, revine educatoarelor care educă astăzi pentru societatea de peste 15 ani; de felul în care educatoarele reușesc să formeze la copii deprinderile sociale de care vor avea nevoie "mâine", depinde reușita acestora în viață. Pentru realizarea acestui obiectiv, primordial în formarea copilului ca om, este foarte important ca educatoarele să reușească să formeze la copii sentimentul apartenenței la grup: acum se pun bazele muncii în echipă. Acum copiii vor învăța:

- ✚ Să cunoască numele celorlalți: copiii vor învăța să se strige pe nume și să fie preocupați de interesele și sentimentele celor din jur;
- ✚ Să își aștepte rândul: pe măsură ce cresc, copiii vor face acest lucru fără să se certe cu ceilalți sau să întrerupă activitatea;
- ✚ Să împartă ceea ce au: copiii vor învăța să fie atenți, să-și rezerve timp pentru educatoare, să împartă cu ceilalți jucăriile, alte obiecte din clasă sau chiar mâncarea;
- ✚ Să le facă loc, în cerc, și altora - de exemplu copiilor întârziați - sau să stea lângă copiii care nu le sunt cei mai buni prieteni, astfel relația cu aceștia consolidându-se;
- ✚ Să participe la activități: copiii vor învăța să se alăture unui grup mic și să participe la activitatea acestuia într-o manieră constructivă;

- ✚ Să-i invite pe alții să se alăture unui grup: copiii vor învăța cum să adreseze invitații celorlalți, astfel încât să-i determine să se alăture grupului;
- ✚ Să fie prietenoși: copiii vor învăța cum să salute și să-și manifeste interesul pentru ceea ce fac alții;
- ✚ Să coopereze: copiii vor învăța să interrelaționeze în cadrul proiectelor, să rezolve probleme împreună, să se joace în grup sau echipă;
- ✚ Să rezolve conflicte: copiii vor învăța că, discutând despre problemele care se ivesc, împărtășind sentimente sau puncte de vedere, conflictele pot fi soluționate.

IMPORTANȚA ÎNTÂLNIRII DE DIMINEAȚĂ

Întâlnirea de dimineață are un rol deosebit în *stabilirea unității colectivului* de copii, făcându-i să conștientizeze că sunt legați unii de alții prin interese și valori comune: la un moment dat vor fi capabili să treacă peste propriile interese în favoarea grupului, vor participa cu mai mult interes la toate activitățile atunci când simt că sunt parte importantă a acestuia. Cu timpul, între membrii grupului se crează un anumit nivel de încredere și-și vor dezvolta capacitatea de autocorectare: copiii acceptă mai ușor să primească critici de la un prieten de-al lor decât de la un necunoscut sau chiar de la un adult. De asemenea, întâlnirea de dimineață ajută la stabilirea unor relații care dau naștere unui sentiment de apartenență fiecărui membru. Scopul principal al întâlnirii de dimineață îl reprezintă cooperarea în procesul de învățare colectivă și nu competiția sau victoria individuală

Întâlnirea de dimineață contribuie substanțial la sporirea aptitudinilor de *comunicare*: copiii se angajează în discuții de grup, dând, astfel, posibilitatea educatoarelor să vină în sprijinul lor pentru a modela și a dezvolta aptitudinile necesare comunicării eficiente (să vorbească astfel încât ceilalți să înțeleagă mesajul, să asculte când alții vorbesc, să folosească limbajul în rezolvarea problemelor, să contribuie cu idei la discuția din cadrul grupului).

Prin intermediul întâlnirii de dimineață, copiii își dezvoltă *aptitudini sociale*: își mută centrul de interes de la propria persoană la alte persoane, astfel conturându-se empatia, ascultarea activă în rândul colegilor, copiii fiind determinați să privească lucrurile și din perspectiva altei persoane: părțirile sunt înlăturate și se promovează tolerarea și acceptarea diferențelor. Aceste calități sociale crează premisele unei comunicări eficiente și deschise între membrii societății

Întâlnirea de dimineață favorizează dezvoltarea unor *competențe academice*: vorbirea, ascultarea, dezvoltarea vocabularului, formularea de întrebări, analiza și evaluarea unor materiale, construirea unor răspunsuri spontane la întrebări, acceptarea solicitărilor celorlalți.

De asemenea, întâlnirea de dimineață crează o *atmosferă pozitivă* în clasă: copiii se apropie unii de alții, învață să coopereze, învață să evite criticile la adresa altora, învață să-i respecte pe ceilalți ca persoane.

Prin intermediul întâlnirii de dimineață sunt încurajate *atitudinile și comportamentele democratice*: *inclusiunea* (contribuțiile copiilor sunt analizate cu bunăvoință și respect de către educatoare), *participarea activă* (toți copiii iau parte la întâlnire), *gândirea critică* (copiii învață să pună întrebări, să provoace și să evalueze, fără răutate, idei asemănătoare sau diferite de cele proprii), *toleranța și acceptarea* (când copiii nu sunt de acord cu ideile altora, aceștia se întrunesc, se ascultă ideile diferite și sunt luate în considerare, pentru că între colegi există încredere), *gândirea independentă* (copiii sunt încurajați să-și împărtășească unii altora experiențele și ideile), *deschiderea* (o serie de idei sunt prezentate și discutate), *responsabilitatea personală și socială* (copiii stabilesc reguli referitoare la propriul comportament și la comportamentul grupului, ascultând atent, răspunzând respectuos și exersând amabilitatea pe tot parcursul zilei).

Întâlnirea de dimineață conturează personalitatea copilului prin următoarele calități: grija pentru ceilalți, încredere în forțele proprii, disponibilitate pentru ceilalți.

BIBLIOGRAFIE

1. Audigier, Francois, Enseigner la societe, transmettre des valeurs, Les editions du Conseil de l' Europe, Strasbourg,1993;
2. Charney, Ruth, Să înveți copiii să le pese, Greenfield: Fundația nord-est pentru copii,1992;
3. Colleen, Bane, Bună dimineața ! Mă bucur că ești aici, Manualul cadrului didactic pentru întâlnirea de dimineață, C.E.D.P. Step-by-step, București, 2004.
4. Iucu, Romiță, Formarea cadrelor didactice, ed. Humanitas, Bucuresti, 2004;
5. Kristen A., Roxane K. Kaufmann, Crearea claselor democratice, C.E.D.P. Step-by-step, România,1998.